

OLIVA I ULLESTRET

L'obra d'en Miquel Oliva, en el camp de l'arqueologia, es centra sobretot en les seves excavacions del poblat d'Ullestret. El que en un principi semblava que seria un de tants poblats pre-romans del país s'ha revelat com un centre profundament influenciat pels grecs; tant, que n'hi ha que pensen que, de fet, més que un establiment indígena és un establiment grec. La tenacitat i la continuïtat de la feina, amb l'ajut decisiu de la Diputació de Girona, ha convertit el lloc en un dels centres més importants del país en aquest camp d'estudi. Excavacions continuades i molt entretingudes —que anà publicant any rera any— converteixen avui el jaciment en el conjunt de documentació històrico-arqueològica més ric de la nostra costa. El fet de ser emplaçat tan a prop d'Empúries en constitueix un envejable complement, tant per l'època com pels materials que s'hi troben. Però no ha estat sols la feina d'excavació, sinó l'estudi minuciós i entretingut que reflecteix la seva tesi de doctorat. S'hi expliquen totes les circumstàncies de treballs continuades (del 1946 al 1969). Però cal afegir-hi la presentació impecable de les ruïnes i del lloc, que l'han convertit en un dels monuments més atractius de la nostra arqueologia. N'hi haurà molts d'investigadors que aniran estudiant els materials que ha donat l'excavació, fins que pugem disposar d'un llibre de síntesi, nou i atapeït —el que sempre havíem esperat del Dr. Oliva i que, malhauradament, no ha pogut donar-nos—.

Però, ultra l'obra important a Ullestret, cal valorar l'obra de Miquel Oliva també en altres vessants, tant d'estudi com de jaciments, que la dinàmica dels temps actuals redescobria. Són les excavacions de la Fosca, de Roses, dels dòlmens de la serra de Rodes, d'Anglès, els enterraments neolítics del Puig d'en Roca, de Montilivi, de Sant Feliu de Guixòls, de la vil·la romana del Pont Major, etc., etc. Es una llista que es faria llarga i que s'estén d'un cap a l'altre de les nostres comarques. De tot això en tenim notícies al Servei de la Diputació dirigit per ell des de la seva fundació. Era un propòsit que havíem fet plegats —en els anys de treball en comú al Museu de Sant Pere de Galligants— el d'escriure una Carta Arqueològica de les comarques gironines, font d'estudi per als investigadors que treballen en les grans obres de síntesi històrica.

Els malsdecap pel salvament de llocs d'interès darrere les màquines de les autopistes, la lluita contra els mil i un interessos provocats pel creixement urbà de la costa, varen fer de la seva vida una lluita constant, i només hi va reeixir gràcies als seus coneixements i a la seva grandiosa tenacitat, cosa que li conferí una autoritat que ningú no li discutia i que serà molt difícil de suplir.

Miquel Oliva ha estat l'home present en tots aquests llocs, mogut per un amor immens a la nostra terra. No l'hem vist mai com un investigador tancat o passiu. Sentia en la pròpia carn el llegat de les generacions més velles de la nostra gent, que dissortadament va desaparèixer per les exigències de la vida moderna.

PERE DE PALOL

OLIVA PROFESSOR

Miquel Oliva a Garrigàs, el dia 29 de setembre del 1974, tres setmanes abans de la seva mort

Si Girona, els darrers trenta anys, no podia pas presumir de tenir una vida cultural massa reeixida, sí que ho podia fer d'haver estat la llar d'alguna de les personalitats intel·lectuals més importants de Catalunya d'entre les que desenvoluparen llur activitat durant aquest període. D'una manera especial, sens dubte, pel que fa a la branca de les Ciències Històriques. Vicens i Vives, Sobrequès, Reglà, Oliva, noms amb un pes específic extraordinari en el camp dels estudis històrics, eren pregonament gironins, vinculats de sempre a la nostra ciutat, ja sentimentalment, o amb llur intervenció en afers ciutadans, com era el cas de Sobrequès i Oliva.

Aquests gironins esclarits ens han anat deixant sobtadament, en una edat prematura, quan podíem esperar el millor de la plenitud i maduresa que gaudien en el moment del seu traspàs. Girona, certament, ha pagat un dolorós i cruel tribut en desaparèixer del seu migra panorama intel·lectual uns homes actius i savis, l'absència dels quals és tan aclaparadora que esdevé impossible de substituir-los.

Miquel Oliva i Prat, com Santiago Sobrequès, exercí a Girona la seva carrera professional. Profundament arrelat a la seva terra, realitzà a les comarques de Girona tota l'extensa gamma d'activitats que constituïen els diversos càrrecs i funcions reunits en la seva persona. Excavacions arqueològiques, treballs i estudis de prehistòria, recuperació i restauració de monuments i tresors artístics, aplec i ordenació de materials per al futur museu, etc. En definitiva, la seva obra va portar-la a cap permanentment a les nostres contrades, malgrat no haver-li mancat oportunitats enllaminadores per exercir la seva professió fora de les nostres comarques. Girona, de vegades, és inexplicablement subjugant.

S'han fet objeccions a alguna de les obres que va realitzar, cosa perfectament lògica donada la gran quantitat que en va protagonitzar, i també per la diversitat de criteris que en qüestions d'art i arqueologia és tan accentuada. Però no es pot en cap moment dubtar de la vàlua extraordinària

de la major part dels seus treballs, ni de l'aportació considerable que per a Girona i Catalunya significa la seva obra. Recordem només uns noms: Empúries, Ullestret, Sant Pere de Galligants, Serinyà, Vilabertran, St. Julià de Ramis, Fontana d'Or, Roses, Ripoll, Museu de Giròna... i tants i tants d'altres. En aquests llocs, la cura i dedicació del Dr. Oliva ha estat important, per no dir decisiva. I no pas sense obstacles i entrebancs; moltes vegades hagué de lluitar contra la incomprensió i la ignorància d'estaments oficials i de particulars, per poder preservar de la destrucció uns o altres llegats històrics i artístics. En un país com el nostre on és tan corrent la insensibilitat per a les qüestions d'art, on la gent viu allunyada del progrés de les ciències socials, on l'erudició i el treball intel·lectual són tan mínimament valorats, les persones com Miquel Oliva i Prat, irreductibles, sempre optimistes i esperançades, entestades en la noble lluita a favor de la cultura, de la bellesa i de la il·lustració, són un exemple per a tots.

El seu servei entre nosaltres era tan valuós que amb el traspàs del Dr. Oliva ens hem adonat que, per poder continuar la seva activitat ingent, complexa i delicada, caldran quatre, cinc i sis persones especialitzades i competents. I encara s'hauran de deixar de banda aquells problemes que, per pertànyer al seu exclusiu coneixement personal, no serà possible de solucionar.

Aquestes constatacions, alhora que ens donen una imatge gegantina de la capacitat de treball, dedicació i mèrits del Dr. Oliva, ens fan palès l'error que suposa acumular en una mateixa persona tantes responsabilitats, circumstància que no s'hauria de produir mai, no ja tan sols per prevenir el cas d'una mort sobtada, sinó perquè l'apilonament de tasques en un mateix individu ha d'actuar, per força, en detriment de l'eficàcia i també de la rapidesa o brillantor en la realització de cadascuna. Penso que la lliçó que ens proporcionen els problemes de la continuïtat de les activitats del Dr. Oliva, i el que tots sabem que tenien de feixugues per a ell tantes obligacions, hauria d'impedir que en el futur es repetissin semblants circumstàncies.

Una de les activitats exercides els darrers anys pel Sr. Oliva fou la de professor del Col·legi Universitari de Girona. Un Col·legi que, en un any i mig encara no, ha hagut de sumar la tercera necrològica d'un professor, com els anteriors, del Departament d'Història. Tanmateix, el novell centre ha sofert tres pèrdues més que sensibles amb la mort dels professors Sobrequès, Reglà i Oliva, pèrdues tant més excessives i dures perquè l'existència del Col·legi gairebé no ha sobrepassat l'etapa primera de consolidació. Certament, la nostra petita Universitat ha estat infortunada en els seus començaments.

Com amb la major part de les seves activitats, la tasca de professor del Dr. Oliva es veia compromesa per la manca de temps per dedicar-s'hi plenament, i a les seves classes es feia evident la tensió a què el tenien sotmès obligacions i compromisos. El mateix fet d'haver de donar classes a la Facultat de Girona era un més dels deures que es veia impel·lit a assumir. Ens havia dit moltes vegades:

«Estic desbordat; faig aquestes classes perquè no hi ha ningú, per no deixar-los penjats; però l'any vinent ho deixaré. No puc fer tantes coses».

I l'any següent encara no hi havia "ningú", i el Dr. Oliva havia de fer-se càrrec altra vegada de les classes de Prehistòria.

Les classes del Dr. Oliva eren, potser, poc científiques. Malgrat tenir uns coneixements de prehistòria amplis i una memòria realment privilegiada, en no poder seguir amb regularitat el programa del curs, ja que sovint calia ajornar classes o començar-les tard, la majoria de vege-